



Milla Järvipetäjä, Sanna Kukkasniemi, Joni Ranta

Digiohjauksen sovelluskokeilun tuloksia ja pohdintaa





Digiohjauksen sovelluskokeilun tuloksia ja pohdintaa

Milla Järvipetäjä, Sanna Kukkasniemi, Joni Ranta

eAMK-hanke
Teema 3 - AMK-pedagogiikan digitalisaatio,
Digiohjauksen sovelluskokeilutyöryhmä

Julkaisusarja

C: Raportteja, 65

*Julkaisusarjan
vastaava toimittaja*

Kari Tiainen

Toimittajat

Milla Järvipetäjä
Turun ammattikorkeakoulu

Sanna Kukkasniemi
Karelia-ammattikorkeakoulu

Joni Ranta
Karelia-ammattikorkeakoulu

Sivuntaitto

Tomi Järveläinen

Kansikuva

Lisa Fotios / Stocksnap

© Tekijät ja Karelia-ammattikorkeakoulu

Tämän teoksen osittainenkin kopiointi on tekijänoikeuslain mukaisesti kielletty ilman nimenomaista lupaa.

ISBN 978-952-275-292-5

ISSN-L 2323-6914

ISSN 2323-6914

*Julkaisujen myynti
ja jakelu*

*Karelia-ammattikorkeakoulu
julkaisut@karelia.fi
tahtijulkaisut.net*

Joensuu 2019



Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

Sisällysluettelo

1	Alkusanat	5
2	Kyselyt	7
3	Tulokset	9
3.1	Opettajakysely	9
3.2	Opiskelijakysely	15
4	Pohdinta	21
4.1	Monet ja moninaiset sovellukset	21
4.2	Osallistujien taitamattomuus tai asennehaasteet	22
4.3	Tarvittavan tuen saatavuus ja saavutettavuus	23
4.4	Onnistumisen elämykset kantavat ja kannustavat	23
4.5	Saatesanat ohjaajille tuleviin kokeiluihin	24

1 Alkusanat

Digiohjauksen sovelluskokeilu sai alkunsa eAMK-hankkeen tapaamisessa esiin tulleeseen ajatukseen ohjaajien tarpeista, mahdollisuuksista ja asenteista ottaa uusia digitaalisia työkaluja käyttöön ohjaustilanteissa.

Ohjauksen katsotaan olevan tehokasta silloin, kun opiskelija on otollisessa tilanteessa rentoon, avoimeen keskusteluun ja vastaanottamaan annettuja vaihtoehtoja tai ohjeita. Tällöin opiskelijan itsensä valitsema aika ja sovellus tukisi parhaiten ohjaustilanteen onnistumista. Tämä luonnollisesti herättää ohjaajissa huolen siitä, pitääkö ohjaajan tuntea kaikki mahdolliset välineet ja niiden käyttötavat. Samaan hengenvetoon voi pohtia, mikä on organisaation valitsemien työkalujen vaatima panostus ja tuki sekä näiden soveltuvuus sekä ohjaajan että ohjattavan tarpeisiin.

Opiskelijalle tulee opintojen eri vaiheessa erilaisia ohjaustarpeita, niin opiskeluun, ammatilliseen kasvuun kuin hyvinvointiinkin liittyen. Näissä ohjataan ja tuetaan opiskelijaa käyttäjälähtöisten, soveltuvien, moninaisten viestintäkanavien kautta (unohtamatta kasvokkaisia kohtaamisia).¹

Digitaalinen kehitys tarkoittaa työkalujenkin osalta nopeaa kehitystä, johon ammattikorkeakoulujen organisaatioina voi olla vaikea vastata. Erilaiset sovellukset voivat nousta lähes standardiksi nuorten opiskelijoiden arkiviestinnässä, ja sitten hävitä nopeasti uuden sovelluksen ilmestyessä markkinoille. Ohjaajille – ja monille opiskelijoille – tämä näyttäytyy usein kaaoksena, jolloin poisoppimisen ja fokuoimisen taidot korostuvat.

Ideaalitilanteessa nykypäivän ohjaaja on utelias, halukas kokeilemaan ja rohkea testamaan uusia digisovelluksia. Uusien työkalujen käyttöönottoa voi jarruttaa epäonnistumisen pelko. Kokeilut ja kokemusten levittäminen, onnistumiset ja epäonnistumiset ovat kuitenkin ainoa tapa löytää itselle ja ohjattaville sopivimmat työkalut ohjauspolun eri vaiheisiin. Ohjaus on kuitenkin niin monen osatekijän joukko, että yksiselitteistä faktaa toi-

¹ Opetushallitus. Hyvän ohjauksen kriteerit. https://opintopolku.fi/wp/wp-content/uploads/2015/11/158918_hyvan_ohjauksen_kriteerit-1.pdf

mivista tai toimimattomista sovelluksista tiettyyn ohjaustarpeeseen on vaikea antaa. Siksi sovelluksia on hyvä kokeilla itse ja hakea omille kokemuksilleen vahvistusta vertaisilta.

Yhtenä sovelluskokeilun tarkoituksena oli löytää eAMK-hankkeessa luotuun [digiohjauspolku-kuvaan](#) sen eri vaiheisiin soveltuvia ja suositeltuja työkaluja, joista olisi löydettävissä innoittavia esimerkkitaupauksia tukemaan ohjaajien tulevia itsenäisiä kokeiluja.

2 Kyselyt

Kokemuksia kerättiin kahdella Webpropol-kyselyllä elokuun 2018 ja maaliskuun 2019 välisenä aikana. Toinen kysely suunnattiin opettajille ja toinen opiskelijoille. Opettajien kyselyn suunnittelusta ja toteutuksesta vastasi Turun ammattikorkeakoulu ja opiskelijoiden kyselyistä vastasi Karelia-ammattikorkeakoulu. eAMK-hankkeen yhteisessä päivässä Seinäjoella (21.3.2018) Learning Cafe -menetelmällä kootut ajatukset ja toiveet tuottivat pohjan kyselyjen rungoiksi

Kyselyihin valikoitui rajaamisen ja yhtenäistämisen jälkeen joukko Likert-asteikolla mitattavia kysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Kyselyt pyrittiin alusta alkaen pitämään kevyinä, niin että ne olisivat kohderyhmälle selkeitä ja helppoja vastata.

Ennen kyselyjen julkaisua ne esiteltiin Kuopiossa 29.5.2018 eAMK-hankkeen yhteistyöpäivässä ja niiden sisältöön oli mahdollista esittää kommentteja ja muutosehdotuksia. Kyselyyn vastaamista mainostettiin hankkeen sivuilla sekä sisäisessä Yammer-kanavassa. Lisäksi ammattikorkeakoulut mainostivat kyselyitä omissa tiimeissään ja omilla kanavillaan opettajille ja opiskelijoille.

Opettajille suunnatun kyselyn tarkoituksena oli rohkaista opettajia kokeilemaan uusia työvälineitä ja jakamaan kokemuksia tutuista työvälineistä ja tämän tueksi järjestettiin erilliset kyselytunnit 3.10.2018 ja 31.1.2019 Zoom-videoneuvotteluna. Kyselytunteihin osallistui molemmilla kerroilla n. kymmenen opettajaa ja keskustelu sekä kokemusten vaihto oli hyvin vilkasta.

Kyselyiden purku ja analysointi alkoi 11.-12.4.2019 työryhmän intensiivisenä yhteistyökentelynä Haaga-Helian tiloissa Pasilassa. Työstäminen ja analyysin viimeistely toteutettiin yhteisesti ja tiiviisti pilvityöskentelyn muodossa.

Opettajien taustamuuttujina käytetään ainoastaan korkeakoulutietoa, koulutusala ja tietoa, kuinka hyvin opettaja on hyödyntänyt digitaalisia sovelluksia ohjaustyössään. Näil-

lä kartoitettiin vastausaktiivisuutta korkeakouluittain, esille nousseiden huomioiden koulutusalasidonnaisuutta sekä sitä, kuinka hyvin digisovellukset yleensä ottaen ovat hallussa kyselyyn osallistuneilla opettajilla.

Opiskelijoilta kysyttiin taustamuuttujiksi korkeakoulun ja koulutusalan lisäksi ikäryhmää (alle 25 v. 25-29 v. 30-34 v. 35-39 v. yli 39 v.), opiskelumuotoa (lähiopiskelu, verkko-opiskelu, monimuoto-opiskelu) ja opiskelutyyppejä (avoin amk-opiskelu, tutkinto-opiskelu (amk), tutkinto-opiskelu (yamk), erillishakuun tähtäävä koulutus, täydennyskoulutus, toisen amk:n tarjoama koulutus, kv-opiskelija).

3 Tulokset

Huolimatta vastauksiin käytettävissä olleesta ajasta ja markkinoinnista, tulokset jäivät lukumääräisesti vaatimattomiksi sekä opettaja- (n=50) että opiskelijakyselyissä (n=115). Tästä johtuen tuloksia arvioitaessa tulee muistaa niiden olevan parhaimmillaankin vain suuntaa-antavia ja ajatuksia herättäviä.

Kyselyiden rakenne oli suunniteltu siten, että vastaaja vastaa yhden sovelluksen näkökulmasta kysymyksiin ja toistaa tarvittaessa kyselyn toiselle sovellukselle. Kyselyissä oli kuitenkin useita vastauksia, jotka oli liitetty kerralla useaan sovellukseen. Näitä vastauksia ei voitu käyttää suoraan vertailuun, vaan niistä pyrittiin muuten analysoimalla löytämään huomioita tai muita selittäviä tekijöitä.

3.1 OPETTAJAKYSELY

Opettajakyselyyn saatiin kaikkiaan 50 vastausta eri ammattikorkeakouluista. Vastaukset keskittyivät muutamaani ammattikorkeakouluihin ja monista ammattikorkeakouluista ei saatu vastauksia lainkaan.

Kyselyyn saatiin vastauksia seuraavista korkeakouluista: Haaga-Helia, Novia, Savonia, Hämeen AMK, Tampereen AMK, Karelia-amk, Seinäjoen AMK, Turku-AMK, Oulun AMK, Humak, Jyväskylän AMK ja Vaasan AMK, joista kustakin saatiin 1-8 vastausta. Ammattikorkeakoulu Arcada, Centria-AMK, Diakonia-AMK, Höghskolan på Åland, Kaakkois-Suomen AMK, Lahden AMK, Laurea-AMK, Metropolia-AMK, Saimaa-AMK ja Poliisi-AMK eivät vastanneet lainkaan.

Koulutusala

Vastauksista saatiin eri koulutusaloilta seuraavasti:

Ala	Määrä
Liiketalous	15
Kulttuuri	8
Terveys	7
Tekniikka	6
Taide	1
Muut (esim. luonnontiede, matkailu, ammatillinen opettajakoulutus)	13

Hyödyntäminen

”Hyödynnän yleisesti ottaen digitaalisia sovelluksia ohjaustyössäni”-kysymyksellä haluttiin selvittää, kuinka hyvin digisovellukset yleensä ottaen ovat hallussa kyselyyn osallistuneilla opettajilla.

Suurin osa (noin 75%) vastaajista on hyödyntänyt runsaasti tai erittäin runsaasti digitaalisia sovelluksia yleisesti työssään. Monet vastauksista koskivat sovelluksia, jotka ovat olleet ammattikorkeakoulujen käytössä jo pitkään, esimerkiksi Moodle, Optima ja Skype for Business.

Opiskelijoiden ”Käytän digitaalisia välineitä opinnoissani” vastaava luku on lähes 94%. Opiskelijoiden vastauksissa oli paljon erilaisia välineitä oppimisympäristöistä hallinnon järjestelmiin. Voidaan pohtia, että mikäli opettajat vastaisivat samasta näkökulmasta, olisivatko prosentit lähempänä toisiaan? Tai ovatko kyselyyn vastanneet opiskelijat olleet lähio opiskelijoita vai etä- ja monimuoto-opiskelijoita?

Opiskelumuoto ja ohjaustilanne

Yli puolet (noin 65%) opettajista oli kokeillut sovelluksia opiskelijaryhmän tai yksittäisen opiskelijan kanssa, joka opiskelee monimuoto- tai verkko-opinnoissa. Lähiopetuksen tukena (ns. Blended Learning) erilaisia sovelluksia käyttäneitä oli noin 20 % ja loput kertoivat kokeilleensa sovelluksia muissa tilanteissa. Ohjaustilanteet, joissa kokeiluja tehtiin, olivat ryhmäohjausta (60%) ja yksilöohjausta (40%).

Opettajan rooli

Yli puolet vastanneista oli ammattiaineen opettajia (26 kpl), jolloin ohjaustilanne todennäköisesti on ollut substanssiaineisiin liittyvä opetustilanne, esimerkiksi verkon kautta toteutettava luento-, ryhmätyö-, keskustelu- tai palautetilanne.

Kyselyyn osallistuneista oli opettajatutoreita ja opinto-ohjaajia yhteensä 19 kpl, jolloin ohjaus todennäköisesti on ollut esimerkiksi opintojen etenemiseen tai vastaavaan liittyvää. Opinto-ohjaukseen ja tutorointiin liittyvät ohjaustilanteet ovat olleet sekä yksilöohjaustilanteita että ryhmätilanteita. Suurin osa ammattiaineiden opettajista ohjasi taas enimmäkseen ryhmätilanteita.

Sovelluskokeilun tilanne tarkemmin

Kyselyssä pyydettiin opettajia kuvailemaan sovelluskokeilutilannetta tarkemmin, ja yksilöohjaukseen liittyvät tilanteet liittyivät usein opinnäytetyön ohjaukseen, harjoittelun ohjaukseen, opintojen ohjaukseen tai tutortapaamisiin. Esimerkiksi:

- » Opinnäytetyöohjaus on toteutettu Skype for Business -sovelluksen avulla.
- » Tilanteessa opiskelija ei päässyt tulemaan lähitapaamiseen
- » Yleensä tilanne: Opiskelija haluaa tavata henkilökohtaisesti, mutta kasvokkain kohtaaminen on hankalaa. Aiheet vaihtelevat oppimismotivaatiovaikeuksista valmistumiseen liittyviin aiheisiin
- » Opiskelijan hopsin päivittäminen. Ohjaus toteutetaan AC-ympäristössä, jossa opiskelija tai opettaja jakaa ohjattavan opiskelijan hopsisin nähtäville, jonka jälkeen hopsia on helppo muokata ohjauksen edetessä ja muutokset näkyvät molemmille.

Ryhmätilanteet liittyivät muun muassa verkko-opintoihin, menetelmäopintoihin ja ylipäätään ohjaukseen. Esimerkiksi:

- » Opintojen ohjaus WhatsApp-ryhmän kautta. Opiskelun etenemiseen kuuluvat asiat
- » Projektiopinnot, joissa itsenäistä toimintaa ohjatusti
- » Opiskelijat jakoivat business ideoita padeltin kautta kaikille nähtäväksi.
- » Verkkokurssin (100%) alussa jokainen opiskelijat tekevät videoesityksen, jossa he kertovat lyhyesti (maks 2 min.) itsestään ja latavat sen Fligridiin. Videokirjasto on auki kaikille opiskelijoille ja tämän kautta he oppivat tuntemaan toisiansa. Videosta on hyötyä myöhemmin kurssin aikana kun opiskelijat muodostavat virtuaaliitiimejä tiimittehtävää varten.
- » Monialainen Rästit kasaan -pienryhmäohjaus.

Soveltuvuus

Kyselyssä haluttiin kartoittaa, miten hyvin sovellus soveltui valittuun kokeilutilanteeseen. Kysymykseen ”Minulle jäänyt mielikuva kyseisen sovelluksen soveltuvuudesta ohjaustyöhön” vastattiin arvoilla 4 tai 5 (melko hyvin tai erittäin hyvin) yli 80 %. Erittäin huonosti, huonosti tai ”keskinkertaisesti” tilanteeseen sopivia vastauksia oli siis 20 %.

Sovellukset, joihin kriittiset vastaukset kohdistuivat, olivat WhatsApp, Moodlerooms, Skype ja Padlet. Osa vastaajista arvioi samat sovellukset melko hyvin tai erittäin hyvin toimiviksi erilaisissa ohjaustilanteissa.

Tehostavuus

Kyselyssä tiedusteltiin, kokivatko vastaajat sovelluksen tehostavan opettajan työtä. Kysymykseen ”Tehostiko sovelluksen käyttö omaa työtäni opettajana tai ohjaajana” vastattiin arvoilla 4 tai 5 (melko paljon tai erittäin paljon) yli 75%. Vain kaksi vastaajaa arvioi, että sovellus ei tehostanut lainkaan tai hosti hyvin vähän.

Opettajien kokemukset omasta ja opiskelijoiden näkökulmasta

Opettajien mielestä opiskelijat suhtautuivat kokeiltaviin sovelluksiin pääsääntöisesti hyvin tai erittäin myönteisesti. Tätä mieltä oli 83% vastaajista. Vain yhden vastaajan mielestä opiskelijat suhtautuivat erittäin kielteisesti tai kielteisesti kokeiltuun sovellukseen.

Avoimissa vastauksissa ”Kerro kokemuksestasi lisää (opettajan ja opiskelijan näkökulmasta)” opettajat kehuivat sovellusten mm. lisäävän yhteisöllisyyttä, helpottavan kauempana asuvien opiskelijoiden osallistumismahdollisuuksia ja antavan erilaisille oppijoille vapauksia toimia omilla tavoillaan:

- » Osa opiskelijoista kokee Slackin kaltaisen ympäristön yhdistävän ja lisäävän yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutusta pienryhmässä. Tai ainakin pitävät yhteydenpitoa helppona. Osa taas ei muista koko Slackin olemassa oloa, joka pistää miettimään, mitä yhteydenpitoikäntänteitä pienryhmä on sopinut (yksi arvioitava osa opintojaksoa on viestintä).
- » Opiskelija tulee välittömästi autetuksi ja on tyytyväinen, kun ei tarvitse matkustaa tunnin ohjauksen takia pitkää matkaa. Helppo läpikäydä esimerkiksi opinnäytetyötä, kun molemmat näkevät saman tekstin ja sitä voi muokata sanan aikaisesti.
- » Ryhmän toiminta verkossa oli avoimempaa kuin live-tilanteessa. Tämän mahdollisti juurikin verkko-ohjaukseen soveltuva sovellus.
- » Tämä toi monimuoto-opetukseen väliviikoille myös osallistamista ja läsnäolon tuntoa, että pohdittiin asiaa jo matkan varrella eikä ollut niin pitkät välit seuraavaan lähiopetuskertaan.
- » Toimii erinomaisesti kokonaan verkossa toteutettavan monialaisen pienryhmän ryhmätehtävän tekemisessä, koska mahdollistaa nopean mielipiteiden muodostamisen, nopean silmäyksen yleistilanteesta sekä ohjattaville että ohjaajalle ja mahdollistaa myös anonymiteetin sille joka esim. kirjoittaa mielipiteitä johonkin yhdessä käsiteltävään asiaan.

Lisäksi opettajat olivat tyytyväisiä sovellusten rooliin ryhmäyttämisessä, niiden helppokäyttöisyyteen ja niiden ansiosta säästyneeseen aikaan ja paperityön vähenemiseen:

- » Nyt paperit eivät ole hukassa vaan pilvestä löytyy helposti raportit.
- » Opinto-ohjaajan ja opettajatuutorin näkökulmasta ryhmäyttämisen välineenä Tuudo Tuutorointi tuo oivan mahdollisuuden korkeakoulun sisäiseen, suojattuun, nopeaan ja matalankynnyksen yhteydenpitoon opettajalta opiskelijoihin ja päinvastoin.
- » Ryhmällä oma Whatsapp ryhmä jolla saavat kaikille viestiä nopeasti. Opettajana hyvä tapa jos pitää saada viesti kaikille nopesti.
- » Opiskelijat saavat heti vastauksen ongelmaansa ja muut pääsevät näkemään vastauksen. Opiskelijakollegat voivat myös vastata kysymyksiin, jolloin ohjaajan/opettajan kuormitus vähenee

Opettajien ja opiskelijoiden osaaminen

Opettajat arvioivat sovellusten käyttöönottoa melko helpoksi tai helpoksi (70%). Myös avoimissa vastauksissa käyttökokemusta arvioitiin usein positiivisilla ilmauksilla, vaikka sekä opiskelijoiden että opettajien oma osaaminen keräsivät myös kritiikkiä ja toisaalta käyttö saattoi vaikuttaa työläältä. Lisäksi huomattiin, että sovellusten käyttäminen on osa ammatillista osaamista.

- » Monimuotoryhmien tuutoroinnissa on pakko olla jokin kanava, jonne ohjaus keskiteään. Moodlerooms ei varmaan ole paras mahdollinen mutta jos osaisi niin siitä varmaan saisi ihan käyttökelpoisen.
- » Opettaa samalla ammattimaisen työkalun käytön opiskelijoille ja valmentajille!
- » Aluksi osa opiskelijoista ei tykännyt, mutta paljonhan se oli sitä etteivät jaksaneet tutustua ohjeisiin, että miten varaus tehdään.
- » Aluksi vaikutti vaikealta alustalta, mutta kokemuksen kautta helpottui. Digiaivot omaavalla helppoa, mutta muilta vaati opiskelua enemmän.
- » Opiskelijoiden laitteet ja osaaminen eivät välttämättä ole vielä tänäänkään tarvittavalla tasolla. Lisäksi he haluavat ohjaukseen ”käsin kosketeltavan” tilanteen.
- » Whatsapp-ryhmien luominen oli työlästä. En osaa sanoa, olisiko opiskelijat olleet helpommin etsittävisissä, jos olisi toisenlainen pääsy opiskelijoiden yhteystietoihin puhelimen kautta.
- » Zoom-verkkopalaveriohjelmisto oli erittäin helppo asentaa ja käyttää. Ohjeitakin käyttöön on olemassa, mutta ilmeisesti pärjää, sillä ohjelmisto on erittäin intuitiivinen ja helppokäyttöinen.
- » Muutama opiskelija sanoi ettei rohkeus riitä videon lataamiseen.

Ammattikorkeakoulujen tarjoama tuki

Kyselyssä haluttiin kartoittaa myös oman taustaorganisaation tarjoamaa tukea: uusia sovelluksia on kenties mutkattomampi ottaa käyttöön silloin, kun organisaatio tarjoaa perehdytystä, teknisiä ja pedagogisia vinkkejä sekä apua ongelmatilanteisiin. Eri sovelluksiin oli kyselyn mukaan vaihtelevasti tukea, jonka lisäksi tuen tarve vaihteli. Osa vastanneista ei kokenut tarvitsevänsä tukea lainkaan, tai juuri lainkaan, tai sitten heidän työtehtäviinsä kuului sovelluksen perusteellinen hallinta:

- » En tarvitse, annan tukea itse digimentorina toisille opettajille.
- » Sovellus on niin helppokäyttöinen, että se ei mielestäni vaadi kovinkaan paljon erillistä tukea.
- » Olen tämän sovelluksen pääkäyttäjä, joten en ole juuri tukea saanut, mutta olen neuvonut muita käyttämään sovellusta Teamwork Project
- » Opetan itse Office 365 käyttöä, joten homma on ns. hanskassa

Osa käyttäjistä on ollut tyytyväinen organisaatiolta saamaansa pedagogiseen tai tekniseen tukeen:

- » Sain hyvin tukea ja jelppari teki ohjeet opiskelijan näkökulmasta.
- » Tekninen/teknispedagoginen tuki videotuotannon prosessiin (nauhoittaminen, editointi, tallentaminen, julkaisu, päivittäminen).
- » Olen saanut kaiken, mitä olen tarvinnut.

Lisäksi tukea oli saatu hankkeiden kautta:

- » Tällä hetkellä kokeilu toteutuu Digiohjausta kaikille ESR- hankkeen kautta pilottina. Hanke on kouluttanut ja tukee pilotoinnissa mukana olevia.
- » Sain eAMK valmennuksen kautta tarvittavaa tukea

Vinkkejä opettajilta

- » Ohjaajan puolelta kannattaa tehdä pelisäännöt. Muutoin ohjaaja joutuu jatkuvasti vastaamaan kysymyksiin.
- » Kehittämsideoina tästä eteenpäin olisi kannustaa opiskelijoita vertaistukiryhmien perustamiseen Tuudoon (esim. oppimistehtävien lukupiirit, kielten tai lääkelaskujen preppauspiirit tms.). Tekniseen toimivuuteen liittyen ryhmäyttämisen yhteydessä olisi hyvä, jos Tuudoon voisi lisätä edes lyhyen videon (ilman linkittämistä), viestiketjujen muodostumisessa voisit vastata juuri tietyn viestin alle.

3.2 OPISKELIJAKYSELY

Opiskelijakyselyyn tuli vastauksia eri ammattikorkeakoulusta yhteensä 115.

Kyselyyn vastattiin seuraavista korkeakouluista: Jyväskylän AMK: 44, Karelia-amk; 24, Hämeen AMK: 12, Humak: 11, Vaasan AMK: 6, Turku- AMK: 4. 1-3 vastausta saatiin Haaga-Helisasta, Lapin AMK:sta, Metropoliaista, Oulun AMK:sta, Savonia-AMK:sta, Seinäjoen AMK:sta ja Tampereen AMK:sta.

Koulutusala

Vastauksia saatiin eri koulutusaloilta seuraavasti:

Ala	Määrä
Liiketalous	22
Kulttuuri	17
Terveys	20
Tekniikka	15
Muut (esim. luonnontiede, matkailu kirjasto- ja tietopalvelut, sosiaaliala, luonnonvara-ala, rakennettu ympäristö, bachelor of Sustainable development, kestävä kehitys, opinto-ohjaajakoulutus, teknologia)	37

lältään opiskelijavastaaajat jakautuivat melko tasaisesti jokaiseen ikäryhmään: enintään 24-vuotiaita oli 21%, 25-29-vuotiaita 23%, 30-34-vuotiaita 15%, kuten myös 35-39-vuotiaita 15%. Vastaaajista vähintään 40-vuotiaita oli 28%. Vastaaajista 39% ilmoitti opiskelumuodoksi lähiopiskelun, verkko-opiskelun 26% sekä monimuoto-opiskelun 46%. 2% ei ilmoittanut opiskelumuotoaan. Suurin osa opiskelijavastaaajista oli tutkinto-opiskelijoita 92%; yksittäisiä vastauksia tuli avoimen opiskelijoilta, erillishakuun tähtäävästä koulutuksesta sekä täydennyskoulutuksesta. 3% ilmoitti opiskelevansa toisen ammattikorkeakoulun tarjoamalla opintojaksolla.

Opiskelijoista lähes 94% ilmoitti käyttävänsä opinnoissaan digitaalisia välineitä joko paljon tai erittäin paljon.

Kokeiltuja sovelluksia

Kokemuksia on jaettu seuraavista sovelluksista:

- » Oppimisympäristöt (Moodle, Optima, BB Open LMS – Moodleen pohjautuva)
- » Videoneuvottelu/etäluokkahuone/webinaaritila (Adobe Connect, Skype (for business), Collaborate, Zoom)
- » Yhteiset viestintävälineet (Discord, Slack, WhatsApp)
- » Ajankäytönhallinta (clockify)
- » Muita: mm. Opiskelijahallintajärjestelmät (Asio, Peppi), kirjastopalvelut (FINNA), alaan liittyvät web-palvelut/-sivustot, o365, opetusmateriaalit, koulutuksen www-sivut

Sovellusten käyttö ja käyttöönoton helppous

Oppimisympäristöjen (Moodle, Optima ja BB Open LMS) käyttö ja käyttöönotto on koettu pääosin erittäin helpoksi tai helpoksi. Käyttöä ja käyttöönottoa helpottaviksi tekijöiksi on mainittu hyvät ohjeet ja opettajan erinomainen opastus sekä sovelluksen tuttuus. Joillekin käyttö tai käyttöönotto on ollut vaikeaa. Syiksi mainitaan sovelluksen vieraus, ohjeiden ja opastuksen puute sekä ympäristön sekavuus.

Ohjeiden ja opastuksen puutteesta mainitaan mm. se, että ympäristöön on annettu vain tunnukset ilman opastusta. Ulkopuolisena (ei-tutkinto-opiskelijana) on ollut vaikeaa aloittaa sovelluksen käyttö ilman opastusta, kun ei tunne käytänteitä.

Opiskelijat kertovat, että mikäli opettajat käyttävät Moodlea toisistaan poikkeavilla tavoilla tai Optimaa eri tavoin, tämä aiheuttaa sovelluksen käyttöön sekavuutta ja opiskelijalle epävarmuutta. Moodlesta saatiin myös kommentti mobiilikäyttöön liittyen: mobiilille sovitettu näkymä on hankala käyttää.

Etäluokahuoneiden/videoneuvottelutilojen (Adobe Connect, Skype (for business), Collaborate ja Zoom) käyttö ja käyttöönotto on koettu pääosin erittäin helpoksi tai helpoksi. Eniten hajontaa on Collaboraten käyttökokemuksissa, noin puolet vastaajista kehuu toimivuutta ja helppoutta, kun taas osalla oli jatkuvia teknisiä ongelmia. Collaboraten kohdalla moni myös mainitsee riittämättömät käyttöoikeudet ääni- ja videoyhteyden käyttöön sekä tallenteiden tekemiseen. Skype for business -sovelluksen käyttöön liittyen yksi vastaajista mainitsi aikaa vievän äänien ja videokuvan toimivuuden testauksen, vaikka sille oli varattu aikaa ennen tuntien aloitusta. Zoomin osalta käytön ja käyttöönoton helppoutta on tukenut selkeät ohjeet. Hankaluutena on koettu, että opettajat eivät osaa tai halua käyttää Zoomia. Yksi vastaajista mainitsee, etteivät yhteydet aina toimi ja välillä on kirjautumisen kanssa vaikeuksia.

Discord, Slack, WhatsApp- viestintävälineet on koettu helpoksi tai erittäin helpoksi käyttää. Slack koetaan selkeäksi käyttää ja käteväksi työvälineeksi nopeisiin kysymyksiin. Slackin käyttöönotosta on kommentti, että työympäristöön kutsussa, kirjautumisessa ja työtilaan liittymisessä on ollut joitain ongelmia. WhatsAppista oli yhdeltä opiskelijalta kommentti, jossa kerrotaan, ettei opiskelijalla ole aktiivista roolia sovelluksen käytössä, vaan se toimii tiedotuskanavana ryhmälle. Discordia on kerrottu käytettävän opiskelijoiden väliseen viestintään niin kouluun liittyvissä asioissa kuin vapaa-ajan viestintään. Discordin kohdalla kommenttina helppouden tueksi on mainittu tuttuus sekä toisten opiskelijoiden apu. Discord mainitaan Slackia paremmaksi, sillä siinä on myös ääniyhteyksimahdollisuus.

Ajankäytön seurantaan opiskelijoiden käyttämä Clockifyn käyttö ja käyttöönotto on ollut helppoa. Käyttöönoton kohdalla kehuaan oppilaitoksesta saatuja hyviä ohjeita.

Muita mainintoja on tiettyyn alaan liittyviin palveluihin, näillä mainituilla aloilla käyttö ja käyttöönotto on ollut helppoa. Opiskelijahallintajärjestelmien yhteydessä on mainittu perehdytys erityisesti Pepin käyttöön.

Sovellusten käyttötilanteet

Alla on listattu opiskelijoiden vastauksista, mihin tai miten sovelluksia on käytetty:

- » Ryhmä- ja projektitöihin (Discord, Collaborate, Zoom, Adobe Connect, Slack, Optima, Skype (for business), OneDrive)
- » Projektikokouksiin (Discord)
- » Ryhmän yhteydenpitoon (Discord, BB Open LMS)
- » Etäpalaverit (Adobe Connect, Skype)
- » Opettajan kanssa tehtävän läpikäyntiin (Collaborate)
- » Etäluentoihin/webinaariin osallistumiseen (Zoom, Skype, Adobe Connect, Optima)
- » (Koti)tehtävissä (BB Open LMS, Moodle, Google Hangouts, Slack, Optima)
- » Esitykset, esiintymiset (Collaborate, Adobe Connect)
- » Keskustelutehtävät (Zoom, Optima, Collaborate)
- » Tentit (Zoom, Optima)
- » Videoneuvotteluun opettajan kanssa (Google Hangouts)
- » Kurssin suorittamiseen (BB Open LMS, Moodle, Optima)
- » Kotitehtäviin ryhmässä (Discord)
- » Ohjaukseen (Collaborate, Slack, Webex)
- » Kehityskeskustelut (Skype)
- » jokapäiväiseen opiskeluun, materiaalien haku, kotitehtävien tekeminen... (Optima)
- » Harjoitteluun (yksittäiset erityisalan sovellukset)
- » Opinnäytetyön ohjaukseen/tekemiseen (Adobe Connect)
- » Oman projektityöskentelyn ajanseurantaan, oman ajankäytön hallintaan (Clocify)
- » Yhteydenpitoon opettajien ja opiskelijoiden kanssa (Slack)
- » Vapaamuotoiseen yhteydenpitoon opiskelijaporukan kanssa (Discord)
- » Mitä tahansa liittyy opintoihin (WhatsApp)
- » Ympäri vuorokauden (WhatsApp)

Lisäksi joitakin työkaluja mainittiin pariin kertaan, mutta niiden käyttötapaa tai -tarkoitusta ei kerrottu.

Käytettyjen sovellusten tietoturvasta vastaajista vain hieman alle 20% kokee tietävänsä lähes kaiken tai kaiken tarpeellisen.

Lähes 59% vastaajista koki, että sovelluksen käyttö onnistui ilman ohjeita hyvin tai erittäin hyvin. Käytetyllä sovelluksella on kommunikoitu pääasiassa kirjallisesti (82%), ääniyhteyttä on käyttänyt 63%, videokuvaa on käyttänyt 57% ja materiaalia on jakanut tai lisännyt 66%. (Vastaajia 113 ja vastauksia on ollut mahdollista valita useita).

Lähes 60% vastaajista ilmoitti, että sovelluksen/ohjauksen saatavuus mobiilisti on tärkeää tai erittäin tärkeää. Ei tärkeäksi tai ollenkaan tärkeäksi mobiilisaatavuuden kokee noin 24% vastaajista.

Sovelluksen käyttöön osallistuneet

26% tilanteista sovellusta on käytetty ohjaajan ja opiskelijan saman aikaan tapahtuvaan ohjeukseen. 25% tilanteista sovellusta on käytetty opiskelijoiden kesken tapahtuvaan samanaikaiseen toimintaan. 14% tilanteista on ollut eri aikaan tapahtuvaa ohjausta. Loput tilanteista ovat vaihtelevasti yhdistelmä näitä kaikkea kulloisenkin tarpeen mukaan.

67% vastaajista on sitä mieltä, ettei ole voinut vaikuttaa sovelluksen valintaan, 28% on voinut valita itse sovelluksen. 5% ei vastannut.

Lähes puolet vastaajista (49,55%) oli sitä mieltä, että sovellus madalsi ohjauksen saamista paljon tai erittäin paljon ja yli 42% oli sitä mieltä, että sovellus madalsi kynnystä kysyä ohjausta paljon tai erittäin paljon. Vastaavasti 16,8% oli sitä mieltä, ettei sovellus madaltanut yhtään tai lähes ollenkaan ohjauksen saamista ja yli 26% ei kokenut, että sovellus olisi madaltanut kynnystä hakea ohjausta ollenkaan tai lähes ollenkaan.

Vinkkejä muuhun käyttöön

- » Slackia ryhmätehtävien vastaamisessa. Ohjaaja laittaa Slackiin kysymykset ja niiden alle threadiin ryhmiltä vastaukset. Ihan kätevää.
- » Laskutettavan työn kulujen seurantaan (Clockify)
- » Collaborate on virtuaalinen luokkahuone ja se soveltuu parhaiten luentojen/opetustilaisuuksien ja kokouksien pitämiseen. Ei välttämättä muuhun tarkoitukseen, jolle ei olisi jo parempaa vaihtoehtoa.
- » Skype: haastatteluihin, ryhmätöihin

Tuntemuksia

Sovelluksien käyttötapaa kysyttiin avoimella kysymyksellä. Saadut vastaukset olivat lähes poikkeuksetta positiivisia ja kehitysmyönteisiä. Osassa vastauksissa ei keskitytty mihinkään yksittäiseen työvälineeseen vaan toimintatapaan tai koulutustarpeisiin yleisesti:

- » Discord on äärimmäisen hyvä kommunikointi työkalu oppilaiden välillä. Slack on hyvin asiapohjainen ja tuntuu vähemmän ihmisläheiseltä, vaikka onkin aika hyvä työkalu. Isoimpana erona ovat mielestäni näkymät. Slackissa käyttäjän tulee itse valita haluamansa kanavat eikä kanavan jäseniä tarkastellessa näe heidän roolejaan, kun Discordissa kaikille käyttäjille annetaan sama näkymä. Kuvittelisin, että valmiiksi suunniteltu näkymä tekee ohjelmasta helpommin lähestyttävän. Sitä saattaa ajatella ettei halua nähdä tietyn kanavan viestejä, mutta kun niitä sattuu näkemään voi mieli muuttua.

- » Discord on yleisin sovellus kommunikointiin vapaa-ajalla. Sillä on hyvät tuet suuremmillekin yhteisöille. Olen itse ollut osana tuhansien ihmisten palvelimia. Voitaisiin mielestäni hyödyntää opiskelussa samaan tapaan kuin Slackkiakin. Mielestäni selkeämpi UI kuin Slackissa. Tietojenkäsittelyn opiskelijoille mielenkiintoinen mahdollisuus automatisoida palvelimelle ominaisuuksia ohjelmoimalla Botteja. Tikon omalla kanavalla on mm. ruokalista robotti.
- » Se on erinomainen tapa olla yhteydessä ohjaajiin ajasta ja paikasta riippumatta. Selkeä ja helppokäyttöinen UI. Mielestäni enemmän vain käyttöön opetuksessa. Slack
- » Kelpo virtuaalinen luokkahuone, välillä yhteysongelmia ja ollut välillä joidenkin selainten vastainen. Ruudunjako ei aina toimi niin kuin pitäisi. Muuten hyvin yksinkertainen käyttää ja selkeä UI. En näe syytä olla käyttämättä jatkossa. Moodle Collaborate
- » Discord on nopea ja helppo teksti ja puhe yhteyttä tarjoava sovellus, joka toimii vähän kuten slack, mutta siinä on puhekeskustelu mahdollisuus, ja se on yleensä nopeampi käyttää ryhmätyössä kuin collaborate, ja siinä näkee jos käyttäjä on onlinessa tai kanavalla, joka helpottaa keskusteluja ja tiedonkulkua
- » Toivoisin että Slack tulisi sellaiseksi passiiviseksi alustaksi josta opettajilta voisi vaikka kysyä opetusajan ulkopuolella kysymyksen, sillä oletuksella että opettaja saattaisi nähdä ja vastata vaikka että katson tuon huomenna. Tai sitten muuten vaik olemaan chat alusta, sillä opettajilta kysyminen tuntuu raskaalta, sillä opettajien vastausaika on sähköpostien ja muun takia aina välillä huono, tai jos on jotakin joka vaatii monta kysymystä sarjassa, sen kysyminen on sähköpostilla hidasta.
- » Toki ymmärrän että moni opettaja ei tätä ainakaan vielä halua, enkä toivo että opettajia kuormitetaan enempää, mutta jos siinä olisi edes mahdollisuus että opettaja katsoo illalla puhelintaan ja laittaa vaikka viestin että katson huomenna sekin auttaa. Tästä oli aikaisemmalla kurssilla hyötyä kun eräs opettaja vastasi slackissa kysymyksiin jopa omalla ajallaan, joka teki vaikutuksen. Tässä tilassa en kuitenkaan slackia haluaisi ylimääräiseksi riesaksi, sillä kanavia on jo liikaakin. Mutta mikäli opettajiin ja ohjaajiin tulisi vähän vastaavampi suurempi kanava kuten vaikkapa discord yhteisöissä tai slackissä, olisi suora viestintä helpompaa
- » Mielestäni clockify on auttanut ainakin dokumentoinnissa. Olen nähnyt mitä minäkin päivänä olemme tehneet ryhmissä, ja dokumentointi on sen takia helppoa, kun minulla on kevyitä kuvaavia ja ajastettuja muistiinpanoja päivien tekemisistä En tiedä saisinko muuta hyötyä projektien ulkopuolella, kuin ehkä kurssien aikavaativuuden todistamista, ja en välttämättä käyttäisi ilman projekteja, mutta muuten hyvä.
- » Collaboratessa voisi olla vielä lisäksi vapaaehtoinen anonyymi kommentti/chat viesti valinta, jonka esimerkiksi opettaja voisi ruksittaa käytettäväksi, mikäli sellainen olisi suotavaa/mahdollista. Tämä voisi lisätä muunmuassa introverttien ja erittäin epävarmojen ihmisten ja arkaluontoisten asioiden jakamisessa niin, että itse viestin lähettäjä ei näkyisi ulos Tämä voisi olla vaikkapa ruksi chat laatikon vieressä, josta käyttäjä voisi valita anonyymi viestin käyttöönsä, ja lähettää sen nimimerkittömästi chattiin. Opettajilla olisi tietysti viimekäden oikeus päättää käytettäisiinkö kyseistä valintaa luennoilla ym. mutta ainakin sellaisissa yhteyksissä joissa oppilas saattaisi haluta vaikka

sanoa jotakin arkaluontoista, tai jotakin sellasita josta hänen nimensä ei tule julki, olisi mielestäni hänelle hyvä antaa mahdollisuus kertoa asiasta anonyymisti.

- » Opiskelijan kaipaavat lähiopinnoissa lähiopetusta. On turha jauhaa mantraa ”opiskelijat haluavat enemmän verkko-opintoja”. Se joka tuota toistaa, A) ei ole kosketuksissa todellisuuteen B) toimii asiassa taloudellisin perustein (budjettisäästöt)
- » Kävin ensimmäisen opiskeluvuoteni monimoutona. Koulu matkaa on itsellä 70km joten monesti pyysin opettajilta mahdollisuutta osallistua netin kautta tunnille. Tämä onnistui yleensä aina ja olin siitä todella kiitollinen. Homma toimi myös loistavasti. Iso kiitos siitä opettajalle.
- » Opiskelun mahdollistaminen sovelluksien kautta on tärkeää, varsinkin jos asuu kauempana. Toivoisin enemmän opiskelua sovelluksien kautta. Yhteistyö muiden korkeakoulujen kanssa ja mahdollisuus osallistua.
- » Paremmat etäyhteydet helpottaisivat suuresti monimuoto opiskelua
- » Enemmän pitäisi ottaa eri järjestelmiä käyttöön, ja opettaa niiden käyttö opettajille. Miten voi olla monimuoto toteutus, jos ei sitten kuitenkaan aina suostuta käyttämään etäyhteyttä?
- » Koulutus opettajille ohjelman käytöstä ja opiskelijoille ohjeet tallenteiden tallentamisesta omalle koneelle, kun tallenteet säilyvät vain kuukauden.
- » Digiä tarvitaan! Etäyhteyksiin erityisesti, jotta kaukana Saarijärvellä sijaitseva koulu olisi mahdollista käydä toisinaan kotonakin. Sisällön tuottamiseen raportteihin ja muihin opintojaksojen töihin. Aika hyvin asiassa ollaan ajan hermoilla
- » Yhtenäistää opettajien käytännöt
- » Sovelluksesta tulisi tarjota kaikille kunnan käyttöönottokoulutus, myös verkko-opiskelijoille. Käyttöohjeet tulisi löytää helposti koulun sivuilta. Käyttöönottoa ei myöskään kannattaisi suorittaa ennen kuin ohjelman peruskäyttö (minimi edellytys) on mahdollista kaikille käyttäjäryhmille. Käytön tulisi olla mahdollista myös mobiilisti.
- » Koen lähiopiskelun AMK:ssa pääosin hyvin turhaksi ja aikaavieväksi, koska lähitunneilla tapahtuvan opiskelun voisi hyvin hoitaa etänä. Tunneilla ja luennoilla käyminen vaatii käytännössä läsnäoloa vain sellaisissa tapauksissa, joissa tunneilla tehdään tehtävää/ryhmätyötä.

4 Pohdinta

Kyselyn tuloksia tarkastellessa huomaa selvän positiivisen vireen ja lukijalle voi herätä kysymys, miksi vastaukset painottuvat niin vahvasti myönteisiin asenteisiin ja käyttökokemuksiin. Kyselyyn vastanneiden lukumäärä ei ole suuri, joten mahdollisesti vastaajina on ollut joukko opettajia ja ohjaajia, jotka ovat valmiiksi innokkaita teknologian kokeilijoita tai ainakin käyttävät tottuneesti joitain hyväksi valittuja välineitä. Kyselyn tavoitteena oli rohkaista uusien välineiden kokeiluun, mutta saadut palautteet tuntuivat koskevan tuttuja ja turvallisia työvälineitä. Tämä ”turvallisuuden tunne” voi olla avaintekijä ohjauksen työvälineiden valinnassa.

Opettaja opettaa ja ohjaaja ohjaa omalla persoonallaan. Samoin eri opintojaksoilla on eri käytäntönsä, kuten myös eri ammattikorkeakouluilla. Opiskelumahdollisuuksien laajentuminen esim. CampusOnlinen kautta lisää kritiikkiä moninaisia käytäntöjä kohtaan. Vaikka osallistujilta vaaditaan kykyä ja valmiutta työskennellä eri ympäristöissä, ei voida olettaa opiskelijoiden tuntevan eri ammattikorkeakoulujen pelisääntöjä. Tällöin opiskelijalle jaettava ohjeistus toimintatavoista ja suositelluista työvälineistä helpottaa kaikkien osapuolien arjessa selviytymistä.

4.1 MONET JA MONINAISET SOVELLUKSET

Ammattikorkeakoulun opintoihin kuuluu työelämävalmiuksienkin kannalta tärkeä pienryhmätyöskentely. Yksi tämän kyselyn tärkeimmistä sovellusalueista liittyi yhteisöllisyyteen ja siinä yksilöiden ja ryhmien väliseen vuorovaikutukseen ja oppimistilanteisiin. Esimerkiksi Slackin kaltaisten ympäristöjen koettiin yhdistävän opiskelijoita, joka taas lisäsi yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutusta pienryhmissä. Mikäli käytettävä ympäristö tarjoaa helpon ja luontevan yhteydenpitovälineen, on opiskelu (ja ohjaus) tehokkaampaa ja miellyttävämpää. Erityisesti tämä korostuu niissä koulutus- ja ohjaustilanteissa, jotka toteutetaan osittain tai kokonaan etänä. Monella opintojaksolla yksi arvioitava osa-alue onkin juuri viestintä.

Nykyisten opiskelijoiden sanotaan olevan diginatiiveja ja siten käyttävän luonnollisesti digitaalisia välineitä elämänsä eri aluilla. Lähes 60% vastaajista ilmoittaa, että sovelluksen/ohjauksen saatavuus mobiilisti on tärkeää tai erittäin tärkeää. Ei tärkeäksi tai ollenkaan tärkeäksi mobiilisaatavuuden kokee noin 24% vastaajista. Tästä voisi olettaa, että sovellus-

ten mobiilikäytettävyys nostettaisiin erityisen tärkeäksi asiaksi. Avoimissa vastauksissa ei kuitenkaan löytynyt kuin yksi mobiiliin käytettävyyteen liittyvä kommentti, missä todettiin Moodlen mobiilille sovitettua näkymää hankalaksi käyttä.

Yksi mielenkiintoinen havainto liittyy sovellusten tietoturvaan. Vastaajista vain hieman alle 20% kokee tietävänsä lähes kaiken tai kaiken tarpeellisen tietoturvasta. GDPR on tuonut uusia vaatimuksia sovelluksen käytölle, jolloin eri organisaatioissa mietitään paitsi tietojen keräämistä ja säilyttämistä, myös niiden tietoturvaa. GDPR koskettaa meitä kaikkia, joten yllättävän harva vastaajista on perehtynyt tietoturvaan. Tämä voi johtua monestakin seikasta – yhtäältä sovellusten ei välttämättä koeta käyttävän itselle tärkeitä tai yksilöiviä tietoja. Toisaalta niiden sovellusten, jotka ovat organisaatioiden valitsemia ja/tai ylläpitämiä, tietoturva-asioiden uskotaan olevan kunnossa. Joidenkin sovellusten tarjoaman anonymiteetin katsottiin rohkaisevan ja siten mahdollistavan joidenkin opiskelijoiden aktiivisemmän osallistumisen opetustilanteissa.

Kyselyssä mainituista työvälineistä useimmat olivatkin juuri tällaisia organisaation valitsemia ja yleisesti käytössä olevia työkaluja kuten Moodle, Optima, Collaborate tai Zoom. Tämä auttaa opettajaa ja ohjaajaa valitsemaan tietyn toimivan työkalun tiettyyn tarpeeseen sekä tarjoaa tuen sen käyttöön – onhan se käytössä organisaatiossa joka tapauksessa. Tämän ei kuitenkaan tarvitse tarkoittaa sitä, etteikö ohjaajalla tai opiskelijalla olisi mahdollisuutta kokeilla ja ottaa käyttöön enemmän yksilön tarpeita vastaavia työvälineitä. Ohjaajan ei kuitenkaan pidä olettaa tuntevan tai ottavan haltuun kaikkia mahdollisia välineitä – uteliaisuus ja kokeilunhalu voi kuitenkin edistää ohjauksen saavutettavuutta tai oikea-aikaisuutta.

4.2 OSALLISTUJIEN TAITAMATTOMUUS TAI ASENNEHAASTEET

On hyvä muistaa, ketä varten ohjaustyötä tai opetusta tehdään. Kenen tarpeet tulisi olla lähtökohdana? Jos opiskelija on hakeutunut etä- tai monimuotokoulutukseen, on etäosallistuminen hänelle taattava - oli pa opettajan tai ohjaajan mielipiteet asiasta millaiset tahansa. Kenenkään ei tarvitse olla saatavilla 24/7 (ehkä tulevaisuuden ohjausbotit tarjoavat tämänkin ympärivuorokautisen - jos ei nyt ohjaus- niin ainakin neuvontatuen). Niin opettajalle kuin opiskelijalle on tarpeen olla tarvittavaa teknistä ja pedagogista tukea ja aikaa perehtyä uuteen sovellukseen ja sen käyttömahdollisuuksiin. Opettajalle on tärkeää taata tarvittava resurssi uusien sovellusten kokeiluun ja niihin perehtymiseen. Verkostoissa ja etut vinkit ovat arvokkaita ja kannustavat ottamaan työvälineitä kokeiluun. Myös huonot kokemukset kuuluvat asiaan, joskin toisten kokemusten perusteella ei pitäisi vetää liian pitkiä johtopäätöksiä. Työkalu, joka ei ole sopinut jollekin toiselle, voi sopia toiselle tai toisenlaiseen tilanteeseen.

Kyselyssä tuli esille, kuinka opiskelijalla tulee olla aina vapaus valita sovellukset ja niiden käyttötapa. Tämä ei käytännössä ole aina mahdollista. Esim. oppilaitos valitsee opiskeluympäristön, jota tuetaan ja käytetään. Ohjeistus on noussut kyselyssä arvokkaaksi asiaksi. Miten voidaan ohjeistaa opiskelijaa, joka haluaa itse valita omat sovelluksensa? Entä (kärjistettynä), miten onnistuisi keskustelutehtävä, jos jokainen opiskelija haluaisi käydä keskustelua eri sovelluksessa? Tietyissä tilanteissa sovelluksentralinnanvapaus on perusteltua, mutta on huomattava, että työelämässä tulee eteen tilanteita, jossa joko työnantaja tai asiakas sanelee, millä sovelluksessa työskennellään.

Opettajan ja opinto-ohjaajan on joskus hyvä omata rohkeutta olla epävarma ja myöntää oma osaamattomuutensa uuden sovelluksen edessä. Asenne: “opitaan yhdessä” innostaa opiskelijoitakin auttamaan ja selvittämään asioita itsenäisesti ja myös “vastakkainasettelu” madaltuu.

Soveltuvuutta arvioitaessa toisinaan törmää ajatukseen ”parempaakaan ei ole saatavilla” jolloin ollaan ilmeisen tyytymättämiä kuitenkin siihen, että on olemassa jokin tapa. Tarve työkalulle on selvästi olemassa ja käyttäjä on ainakin teoriassa valmis kokeilemaan uutta ja ehkä parempaa työvälinettä tarpeeseensa. Tällöin ollaan siis oikealla tiellä.

4.3 TARVITTAVAN TUEN SAATAVUUS JA SAAVUTETTAVUUS

Organisaation tuki koettiin tärkeäksi niin työvälineen valinnassa kuin käytössäkin. Lisäksi peräänkuulutettiin pedagogista tukea, ts. miten työkalua olisi luontevaa ja tehokasta käyttää nimenomaan opetuksessa. Tämän tuen ulkopuolelle jäävät työvälineet ovat käyttäjien omalla vastuulla, jolloin verkostot ja niiden tarjoama vertaistuki korostuu.

Tämän kokeilun kyselyyn vastanneet haluavat jakaa hyviä käytäntöjä, omia kokemuksiaan sovelluksista ja niiden käyttötavoista. Juuri tällainen yhteisöllisyys auttaa opinto-ohjaajia selviämään niistä uusista haasteista, joita esimerkiksi ristiinopiskelu CampusOnlinessa voi asettaa.

Yleisenä vinkkinä mainittiin, että ohjaajan kannattaa tehdä pelisäännöt sovelluksen käytölle. Samalla sovellukseen kaivataan hyviä teknisiä ohjeita sekä opettajille pedagogista tukea. Jotkin ohjeista olisi hyvä olla videoina. Näillä osaltaan ehkäistään tarve aikaa vievälle henkilökohtaiselle tuelle.

4.4 ONNISTUMISEN ELÄMYKSET KANTAVAT JA KANNUSTAVAT

Opettajakyselyssä mainitut sovellukset keskittyivät lähinnä ryhmä- ja yksilöohjaukseen, joista kokemukset olivatkin lähes poikkeuksetta positiivisia myös opiskelijoiden näkökulmasta.

Ryhmäytymisen katsottiin onnistuneen hyvin, joskin alkunostuksen jälkeen saatettiin palata perinteisempään tiedotukseen ja myöhemmin luopua sovelluksesta kokonaan. Ryhmäläiset pääsivät muodostamaan, jakamaan ja arvioimaan mielipiteitä nopeasti. Tämä näyttäytyi opettajille ja ohjaajille hyvänä yleisnäkökulmana opiskelijoiden tilanteesta. Opiskelijoiden odotetaan muodostavan vertaisryhmiä oma-aloitteisesti esim. oppimisryhmitäin preppauspiireihin.

Yksilöohjauksen tarjoaminen verkossa sai opiskelijoilta kiitosta. Opiskelijan ei tarvinnut käyttää rahaa ja aikaa matkustamiseen ja vastaukset omiin kysymyksiin sai selkeästi, helposti ja nopeasti. Esimerkiksi ohjauksessa tarkasteltavan dokumentin läpikäyminen ja reflektointi on onnistunut hyvin. Myös ohjaajan tarjoama mahdollisuus sähköiseen ajanvaraukseen hyvinkin nopealla aikataululla on otettu positiivisesti vastaan.

Opiskelijat kokivat yleisesti ohjauksen saavutettavuuden lisääntyneen. Esimerkiksi ohjaukseen hakeutuminen helpottui ja nopeutui sekä ohjaajan pyytämien kuittausten ja selvitysten toimittaminen oli vaivatonta. Erityisesti tämä korostui erikoistapauksissa, esim. omaehtoisena tiedotuksena tilanteesta opiskelijan sairastaessa. Monimuoto-opiskelijoille ohjauksen saatavuus väliviikoilla auttoi tehtävissä ja siten madalsi lähiovetuspäivien kynystä.

Myös digisovellusten käyttöä opetuksessa kiiteltiin sekä opettaja- että opiskelijavastauksissa. Opetuksen arvioitiin muuttuneen ohjauksellisemmaksi ja saavutettavuuden parantuneen nauhoitteiden myötä. Ryhmäläiset pääsivät muodostamaan, jakamaan ja arvioimaan mielipiteitä nopeasti. Tämä näyttäytyi opettajille ja ohjaajille hyvänä yleisnäkömänä opiskelijoiden tilanteesta. Myös eri oppimistilanteiden yhteistoiminnallisuus parani mm. välittömän sanallisen palautteen myötä. Kaiken kaikkiaan opetuksen katsottiin tehostuneen ja opiskelijoiden toimineen avoimemmin kuin perinteisillä opetustavoilla.

4.5 SAATESANAT OHJAAJILLE TULEVIIN KOKEILUIHIN

Ohjattavan tarpeet usein sanelevat paikan ja ajan ohjaukselle, etenkin tilanteissa, jossa asiat ovat eskaloituneet nopeasti ja tarvitaan nopeaa reagoitua. Uutena tekijänä on väline tai tapa, jolla ohjaus kulloinkin hoidetaan. Sovellustyövälineiden kirjo on laaja ja vaihtuvuus pienissä sovelluksissa nopeaa. Nuoret ottavat välineitä nopeasti käyttöönsä, ja yhtä nopeasti he voivat jättää ne kokonaan pois sovellusvalikoimastaan.

Sovellukset voivat monissa tapauksissa tehostaa ohjausta ja parhaissa tapauksissa parantaa mm. ohjauksen saavutettavuutta tai ylipäänsä mahdollistaa sen. Eri tavoilla toteutetuissa ohjauksen muodoissa on aina omat puolensa, ja niin on myös työvälineissä. Esimerkkinä Microsoft Teams, Slack tai Discord jotka toimivat paremmin ryhmän sisäisenä ja ohjaajan tai opettajan välisenä keskustelukanavana kuin perinteinen sähköposti. Opiskelijat tuntuvat arvostavan nopeaa viestittelyä pienissä ongelmissa, joka näyttäytyy samalla yhteisöllisyyden kasvuna. Voidaan myös sanoa, että ohjauskin on tehokkaampaa, kun opiskelijoiden ei tarvitse odottaa ohjausta tarpeettoman kauan. Toisinaan ohjaustilanne vaatii hitaampaa viestittelyä ja toisinaan kasvokkaista kohtaamista – sovellukset ovat mukana vain täydentämässä kokonaisvaltaista ohjausta. Erityisesti tämä näyttäytyy ja tulee näyttäytymään yhä suuremmin etäopetuksessa ja -ohjauksessa.

Ohjauksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden siirtyminen digitaaliseksi ei poista tarvetta kohtaamiselle reaali-aikaisessa maailmassa. Digikohtaaminen nähdään luontevana ja käytännöllisenä ohjauksen tapana, joka tukee ohjaajan holistista ohjaustyötä ja helpottaa sekä nopeuttaa työtä monella tavalla. Sähköiset välineet eivät kaikille opiskelijoille ole kuitenkaan se helpoin viestintäväline, koska heillä ei ole tarvittavaa osaamista tai laitteita. Heille onkin tarjottava perinteisempiä ohjauksen kanavia.

Työn hallinnan työkaluista saatiin myös havaintoja. Opiskelijoilta voitiin edellyttää enemmän oman ajankäytön seuranta tai tiimissä työskentelyä. Nämä taidot ovatkin yleisiä työelämätaitoja, joiden harjoittamiseen tulisi tarjota perinteisen luokkamutoisen opetuksen lisäksi myös digitaalisia tapoja. Tulevaisuuden työ, opetus ja ohjaus on muuttumassa yhä digitaalisemmaksi ja samalla kasvavat vaatimukset saavutettavuudelle. Tutkinto- ja työelämäkoulutettavien raja väljentyy jatkuvan oppimisen tullessa yhä tärkeämmäksi työelämätaidoksi. Tämä johtaa opintotarjonnan monimuotoistumiseen, kun samaa opintojaksoa tarjotaan eri aikoihin, erilaisille oppijoille ja eri ekosysteemeissä tai ympäristöissä. Vielä ei ole selvää, mitä tämä tulee vaatimaan ja mitä digitaalisuus tulee mahdollistamaan.

Kysely antoi yleisesti mielenkiintoisia ja osin jopa yllättäviäkin tuloksia. Avointen kysymysten merkitys korostui analyysityössä ja vastauksissaan opettajat pystyivät kuvamaan tilannetta ja tarpeita opiskelijoita selvemmin. Vastaukset herättivät monia uusia kysymyksiä ja aiheesta tulisikin tehdä syventävä tutkimus.

Ohjaajilta vaaditaan rohkeutta ottaa uusia välineitä kokeiluun ja viitseliäisyyttä perehtyä ohjeisiin. Osaaminen ja varmuus kasvavat nopeasti, kun on mukana levittämässä hyviä kokemuksia.

eAMK Sovelluskokeilun työryhmä Milla, Sanna ja Joni

